

Stanislav Svachouček

Akce Velký krok

Položil jsem ruku na paku vzduchového uzávěru. Za ním čekala prázdnota. Zaváhal jsem a na okamžik se zamyslel.

Jak jsem se vlastně dostal do vesmíru?

Jak celá ta neuvěřitelná historie začala?

Poslal pro mne tehdy sám šéf.

„Jste ochoten přinést oběť na oltář vlasti?“ zeptal se.

„Jsem,“ odpověděl jsem a v duchu přemýšlel, na co se asi tentokrát vybírá. Musí to být něco výjimečného, když se angažuje sám velký šéf.

Byl tak důležitý, že mnozí kolegové jej poprvé uviděli prý až tehdy, když jim při odchodu do penze potřásl rukou.

„Je to velká věc,“ řekl. „Je v tom i riziko. Pojedete do ciziny a budete muset nadlouho, možná navždy, opustit rodinu.“

Pokrčil jsem rameny. Byl jsem obyčejný úředník, v práci se mi nelíbilo a se ženou jsem si nerozuměl. Začali jsme stavět rodinný domek, abychom nemuseli bydlet s rodiči. Doporučil nám to psychiatr v manželské poradně. Domníval se, že společný cíl a společná práce nás spojí. Výsledkem byl pravý opak. Snad mě dělala zranitelnějším únava ze stavby, nevím. V každém případě se náš vztah zhoršil.

Neměl jsem, co bych ztratil. Mohl jsem jen získat.

„O co jde?“ zeptal jsem se prostě.

„Vaše posláním bude tajné. Budete mu muset obětovat vše. Volný čas, rodinu, přátele, známé...“

Přikývl jsem. Začalo mě to zajímat.

Zkoumavě na mě pohlédl.

„Přísahajte,“ řekl vážně, „že vše, co nyní uslyšíte, zachováte v nejpřísnější tajnosti. Že všechny své síly a schopnosti věnujete splnění svěřeného úkolu. Že až do smrti své posláním nikomu neprozradíte!“

Rozčilením mi vyschlo v krku. Jeho slova zavoněla dobrodružstvím. Ve skromných zdech malé kanceláře detašovaného pracoviště Památkového úřadu Praha ve Velkých Krokvicích zněla přinejmenším nezvykle.

„Přísahám,“ vypravil jsem ze staženého hrdla.

„Sedněte si,“ zachrochtal šéf a blýskl brýlemi. Ukázal na židli před svým psacím stolem. „Jistě jste v detektivkách a historických románech četl o mocných tajných organizacích, které se skrývaly uvnitř naprosto nevinných a nic netušících institucí. Teď poznáte jednu z nich.“

Kdyby se chtěl prát, převrhnou na něj stůl, blesklo mi hlavou. Napadlo mne totiž, že šéf se zbláznil. Prozatím jsem se rozhodl ho nedráždit. Ať se vypovídá, řekl jsem si v duchu.

„Děkuji za důvěru,“ podotkl jsem nahlas.

„Jistě jste si vědom toho,“ pokračoval a podezřívavě na mě zašilhal přes okraj brýlí, „že vědecký a technický pokrok postupuje rychleji než morální vývoj člověka a společnosti. Výsledkem překotného vývoje jsou otravy špatně vyzkoušenými léky, stres, ekologické katastrofy a lidské tragédie.“

Přikývl jsem jako student na přednášce.

Šéf se zamračil a zvýšil hlas.

„Roku 1772 se v srpnu v Petrohradě sešli zástupci Pruska, Rakouska a Ruska, aby si rozdělili Polsko,“ řekl ostře. „V předpo-kojích a kancelářích pisařů však vyniklo něco mnohem důležitějšího, tajná organizace konzervativců, která existuje a pracuje dodnes. Jejím cílem je obrana životního prostředí před příliš rychlým technickým pokrokem a jeho důsledky.“

Šéf na mě pátřavě pohlédl.

„Zalit slunečním svitem,“ pokračoval, „tyčil se v zeleni vysoký hnědý dům ve viktoriánském slohu... Z verandy visely pelargonie a stará houpačka, připevněná háky do stropu verandy, pohupovala se v mírném vánku sem, tam, sem, tam...“

Na chvíli se odmlčel.

„Nic vám to neříká?“ zeptal se. „Slyšel jsem, že jste fanouškem na sci-fi... No, nevadí...“

Sundal si brýle a začal je čistit, aby získal čas.

„Není to hezká představa? Viktoriánský dům s houpačkou,“ zkusil to ještě jednou. Když jsem pokrčil rameny, mávl rukou.

„Naším cílem je tedy jakási konzervativní idyla s mírným tempem technického pokroku, takovým, aby se mu člověk stačil přizpůsobit. Prostředky, které používáme k dosažení tohoto cíle, jsou nekrvavé a ekologicky čisté,“ usmál se samolibě. „Jsou to administrativní zásahy.“

Chvilí vychutnával mé překvapení.

„Naše organizace má desetitisíce členů ve všech úřadech po celém světě. Jednotlivé národní organizace spolu těsně spolupracují, ale rakouská, a později naše česká kancelář, byla od samého založení uznávána jako vedoucí. Centrum naší národní sítě je právě tady, v Krokvicích.“

Znovu jsem kývl.

„Pro větší akce pečlivě vyhledáváme vhodné agenty. Vy jste byl pro svou inteligenci, ctižádost a jazykové znalosti vybrán jako perspektivní kandidát. Důležitým hlediskem byla i vaše fyzická zdatnost a vzdálená podobnost s osobou, s níž máte být zaměněn, abyste mohl úkol splnit.“

Jako úředník jste neschopný, to víte sám. Stačilo jen trochu urychlit běh událostí a zařídit vaše přeložení z Prahy sem k nám. Nebylo to těžké.“

mlčel jsem. Měl pravdu.

„Po léta, vlastně po staletí, jsme byli pro přesnost a účinnost svých zásahů neoficiální světovou špičkou. Pustili jsme jenom chro-matografii pro výrobu penicilínu, i když právě to se nám dnes vytýká. A potom ještě kontaktní čočky, protože právě naši lidé mívají potíže s očima. Jinak má naše národní organizace výbornou úroveň. Od konce osmnáctého století všichni autoři podstatnějších objevů a vynálezů zemřeli dny, než u nás došlo k realizaci. Snad nikdo z nich se nedočkal uznání. Taková atmosféra je preventivně velmi účinná.

V posledních letech jsme však začali svou mezinárodní autoritu ztrácet. Jiná národní centra se nám odmítají podřizovat. Dopředu se derou Japonci. Vytýkají nám jaderné elektrárny, znečištěné ovzduší a tak. Nemá smysl poukazovat na to, že třeba Francouzi mají jaderných elektráren víc. Taková obrana je přiznáním porážky.

Musíme udělat něco, co by jim vyrazilo dech a obnovilo naši pověst.“

Vstal a přísně na mě shlédl přes brýle.

„Rozhodli jsme se vyslat člověka na Měsíc,“ řekl slavnostně.

Přestože jsem čekal nějakou šílenost, tohle mi vyrazilo dech.

„Poletíte vy a po přistání řeknete jako první slova heslo naší krokvické ústředny: Velký krok. To jim dá zabrat!“

„Záměnu amerického astronauta za českého úředníka přece musejí poznat. To neprojde!“ namítl jsem.

„Vidím, že sledujete tisk,“ usmál se šéf. „Víte, že Američani jsou dál než Rusové.“ Naklonil se dopředu a důvěrně ztišeným hlasem dodal: „Dostanete injekci chřipkové kultury. Než se uzdravíte, vyřadí vás z výcviku. Až se vrátíte po uzdravení zpět, nebude nikomu divné, že jste zatím něco zapomněl. Vy to zvládnete!“

Napřáhl ke mně ruku a poplácal mě po rameni. Pak stiskl jednu z ozdob na boku svého starožitného- stolu. Ozvalo se zabzučení elektrického motoru. Část podlahy se sklopila a odhalila schodiště vedoucí do podzemí.

Sestoupil dolů a gestem mě pozval za sebou.

Prošli jsme skladem tužek, per a hlavičkových papírů, padě-latelskou dílnou na razítka, vybavenou číslicovými obráběcími stroji, a alchymistickou laboratoří pro výrobu inkoustů a razítkových barev. Zastavili jsme se v dlouhé chodbě plné počítačových terminálů a regálů se zaprášenými šanony.

Tam 'se mě uj ali odborníci.

Donutili mě sepsat a podepsat žádost adresovanou prezidentské kanceláři. Jednalo se o změnu projektu mého rodinného domku. V dopise jsem žádal o povolení zazdít pro štěstí do zakladu svou cizoložnou ženu.

Pak mi dali desky s osobní legendou, kterou jsem se musel naučit nazpaměť.

Nakonec se objevil dobrácky vypadající doktor v bílém plášti s klotovými návleky na rukávech a píchl mi injekci. Dostal jsem horečku jako hrom.

Jen nejasně si vzpomínám, že mě někam vezli sanitkou. Krátce, vždy jen na okamžik, se mi vrátilo

vědomí v letadle, v autě, ve výtahu...

Když jsem se probрал, ležel jsem v posteli. Seděl u mě doktor v saku a kravatě. Na první pohled jbylo jasné, že je to lékař.

„Ležte klidně, pane Armstrongu,“ řekl mi anglicky, tiše ale důrazně. „Brzy budete v pořádku. Za pár dní se vrátíte do výcviku. Budete mít zvláštní režim, ale nebojte se, zpoždění doženete.“

Zpoždění jsem dohnal. Anglicky jsem uměl dobře a za těch pár dní, kdy jsem doháněl skluz způsobený nemocí, jsem se zorientoval i v reáliích. Doktoři, instruktoři, všichni mi pomáhali a ničemu se nedivili. Báli se zdržení plánovaného postupu, nebo až sem sahala ruka z Velkých Krokvic? Nejspíš obojí...

Jednou jsem našel na posteli výstřížek z českých novin. Článek z nějakého ženského časopisu byl nadepsaný „Vzorná rodina“.

Psali tam o jakémisi bezvýznamném úředníkovi, který se v práci duševně zhroutil. Dostal se do bláznince. Tam dlouho tvrdil, že je americký občan, a odmítal mluvit česky. Museli ho všechno učit znovu jako malé dítě. Díky obětavé péči své ženy se zotavil a byl propuštěn do ambulantního ošetřování. Spolu s ní společně dostavěli rodinný domek a oba manželé se teď v plném zdraví těší na narození potomka.

Chlap na snímku mi byl dost podobný. Usmíval se, ale v očích měl stesk. Vedle něj stála má žena v těhotenských šatech. V pozadí domek, který jsem důvěrně znal.

Přečetl jsem výstřížek a zahodil. Měl jsem jiné starosti. Výcvik byl náročný a já už zapomněl, že jsem někdy také nebyl Američanem.

Po dlouhých přípravách přišel den startu.

Let se dost podobal simulaci na Zemi, i když vědomí, že tentokrát si opravdu tykáme se smrtí, občas zamrazilo.

A pak konečně přišel ten slavný okamžik.

Modul dosedl a já zaváhal s rukou na páce vzduchového uzávěru.

Zamyslel jsem se.

Mám říct to heslo?

Cítil jsem se jako Američan a Velké Krokvice s mým bývalým šéfem v čele té absurdní byrokratické mafie mi byly stejně vzdálené jako má bývalá žena. Přesto jsem měl pocit, že mu to dlužím.

Rázně jsem zatáhl za paku, otevřel dveře, sestoupil po schůdkách a seskočil do jemného písku.

„Je to malý krůček pro člověka, ale velký krok pro lidstvo,“ řekl jsem a v duchu jsem si představil, jak v tom okamžiku tisícům tajných zasvěcenců poklesla překvapením čelist.

Koneckonců je to jen otázka metody. Každý dobývá svět po svém. Američané kokakolou a počítači, my pivem a razítky.

Vzpomněl jsem si na to znovu na jednom ze slavnostních večírků ve Washingtonu, na které jsme byli po návratu často zváni. Byla to velká sešlost, přišel i prezident.

Konverzoval jsem s jakousi pohlednou dámou, když do mne vrazil nepozorný číšník. Víno mi vyšpláchno na rukáv a já polohlasně česky zaklel:

„Do prdele!“

Byl jsem si jist, že mi nikdo nerozumí. Ale když jsem zvedl hlavu, setkal jsem se s pohoršeným pohledem prezidenta Spojených států.

Chvilí jsme na sebe překvapeně civěli.

První jsem se vzpamatoval já. Zamrkal jsem na něj a pousmál se. Lekl se a zvedl proti mně pravou dlaň, jakoby na obranu. Pak rychle střelil pohledem kolem sebe a ujistil se, že si této drobné epizody nikdo nevšiml. Lehce se zamračil a pak se obrátil ke svým společníkům, jako by se nic nestalo.

Nikdy jsem si netroufl tento experiment opakovat. Ale když někdy večer nemohu usnout, vzpomínám často na jeho pohled.

Myslím na prezidenty, kteří šokované strnou, když přes celou místnost zaslechnou tichou poznámku v jazyce, který by jim měl být naprosto nesrozumitelný. Myslím na malé úředníčky řídící kosmické lodi a na kosmonauty marně se vztekající v polštářovaných celách.

Myslím na starého obtloustlého pána v nenápadné kanceláři ve Velkých Krokvicích u Kolína, který sedí jako pavouk uprostřed sítě obepínající celou zeměkouli. Myslím na nenápadné muže s prsty od razítkové barvy a s klotovými návleky na rukávech, kteří pracují v kancelářích tajných služeb celého světa a třídí zprávy agentů. Myslím na muže, kteří s razítkem v ruce váhají nad pasy atomových fyziků a nad patentními spisy jejich nesrozumitelných vynálezů. Myslím na neznámé hrdiny, kteří dlaněmi umazanými inkoustem dávají směr neklidnému toku historie.

Přitom se třesu.

Hystericky se směju do polštáře.